

รำกริชปัดคานี

นางสาวเสาวณีย์ กสิพันธุ์

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชานาฏศิลป์ไทย ภาควิชานาฏศิลป์
คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2550
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

PATTANI DAGGER DANCE

Miss Saowanee Kasiphan

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements

for the Degree of Master of Arts in Thai Dance

Department of Dance

Faculty of Fine and Applied Arts

Chulalongkorn University

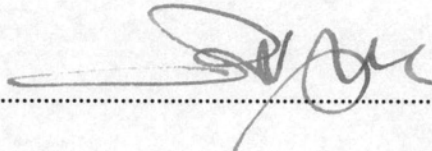
Academic Year 2007

Copyright of Chulalongkorn University

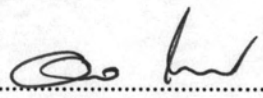
501140

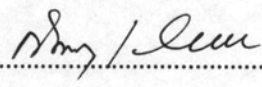
หัวข้อวิทยานิพนธ์ ไร่กริชปัตตานี
โดย นางสาวเสาวณีย์ กลีพันธ์
สาขาวิชา นาฏศิลป์ไทย
อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สวภา เวชสุรภัย

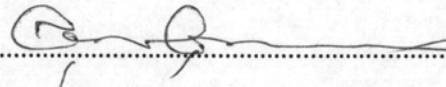
คณะกรรมการศาสตราจารย์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้บัณฑิตวิทยาลัยรับเป็น
ส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบัณฑิต

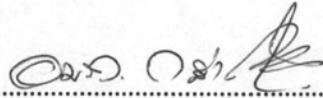

.....คณบดีคณะศิลปกรรมศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร.ชาญณรงค์ พรุ่งโรจน์)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(อาจารย์ ดร. อนุชิต โรจนสุขสมบูรณ์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. สวภา เวชสุรภัย)

.....กรรมการ
(ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(รองศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ)

เสาวณีย์ กสิพันธ์ : รำกริชปัตตานี. (PATTANI DAGGER DANCE) อ. ที่ปรึกษา : ผศ. ดร. สวภา เวชสุรภัย, 182 หน้า.

วิทยานิพนธ์นี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติ องค์ประกอบการแสดง และกลวิธีการรำ วิธีวิจัยใช้การศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์ช่างทำกริช นักดนตรี และผู้แสดง สังเกตการณ์แสดงรำกริชจากผู้ทำกริช ทำที่ตำบลตะโละพะลอ จังหวัดยะลา ปี พ.ศ.2536-2549

การศึกษาพบว่า กริชเข้ามามีบทบาทในวิถีชีวิตของชาวไทยมุสลิม และชาวไทยพุทธใน จังหวัดปัตตานีมาช้านาน กล่าวกันว่าการใช้กริชเป็นวัฒนธรรมที่ได้รับอิทธิพลมาจากชวา กริชใช้ในพิธีกรรม การเกิด การเข้าสู่หนัด การแต่งงาน กริชยังเป็นอุปกรณ์สำคัญในการแสดงพื้นบ้าน เช่น ร่องเง็ง ซิละ และมะโย่ง อนึ่งการทำกริชของปัตตานี ช่างทุกคนต้องมาร่วมกันรำกริชหลัง ทำกริชเสร็จในแต่ละวันเพื่อทดสอบคุณภาพของกริชและเป็นการรำบูชาพระศิวะเพราะเชื่อกันมา แต่เดิมว่ากริชแต่ละเล่มมี 3 คาเหมือนพระศิวะ

องค์ประกอบของการรำกริชปัตตานี ผู้แสดงมีทั้งผู้ชาย และผู้หญิง ผู้แสดงต้องมีร่างกาย แข็งแรงและกล้าหาญ การแต่งกายของรำกริชปัตตานีเป็นแบบชาวบ้าน เน้นความกระชับเพื่อ สำหรับท่าทางการใช้อาวุธ คนตรีประกอบการแสดงใช้กลองมาลายู ใช้กริชเป็นอุปกรณ์ ประกอบการแสดง การรำกริชปัตตานี เป็นการรำกริชเพื่อถวายพระศิวะ เป็นขั้นตอนสุดท้ายใน การทำกริช และทดสอบคุณภาพของกริช แบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ การรำด้วยมือเปล่าเพื่อแสดง ความแข็งแกร่งของชายชาติตรี การรำใช้อาวุธกริชเป็นการแสดงความงามของกริชโดยถือกริช มือเดียว การรำต่อสู้ด้วยกริชเพื่อแสดงศิลปะการต่อสู้ที่ใช้กริช

การรำกริชปัตตานีปัจจุบันกำลังจะสูญหาย เหลือเพียงกลุ่มชุมชนตำบลตะโละพะลอ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา เนื่องจากปัจจุบันเกิดเหตุการณ์ความไม่สงบขึ้นในสามจังหวัดชายแดน ภาคใต้ จึงควรหาวิธีอนุรักษ์ให้การทำกริชและการรำกริชปัตตานีซึ่งเป็นพิธีกรรมสำคัญคงอยู่ สืบไป

ภาควิชา นาฏศิลป์
สาขาวิชา นาฏศิลป์ไทย
ปีการศึกษา 2550

ลายมือชื่อนิสิต.....เสาวณีย์ กสิพันธ์.....
ลายมือชื่ออาจารย์ที่ปรึกษา.....*สมิลา*.....

4986863435 : MAJOR THAI DANCE

KEY WORD: PATTANE / THAI / DANCE

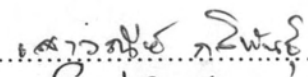

SAOWANEE KASIPHAN : PATTANI DAGGER DANCE: SAVAPAR
VECHSURUCK, 182 pp.

This thesis aims at studying the history, performance elements, and dance techniques. Research methodology includes documentary, interviewing kris makers, musicians, dancers and dance guru, and observation the dances of kris makers. The research took place at Talokhalo village in Yala province during 1994-2007.

The research finds that kris has a very important role in the way of life of Thai who are Muslims or Buddhists in Pattani since ancient time. It is believed that kris is a culture derived from Java. Kris is used in rituals such as birth, circumcision and wedding. Kris is an important dance prop such as Rongeng, Silat and Makyong. Pertaining to kris making in Pattani, all kris makers have to gather to perform kris dance after finish their work each day in order to test their kris quality and to pay homage to Shiva. It has been believed since time immemorial that each kris has three eyes like Shiva.

Dance elements are as follows. Dancers are both male and female with strong body and spirit. Dance costume is similar to that of the village folk style but with tight wrapping for the dance movements especially the fighting gestures. Two sided drum is the only music instrument. Kris is the important dance prop. Kris dance is the final part of the kris making. It is meant to devote to Shiva and to test the kris quality. Dance is divided into three parts. First is to dance with bare hands to show the strength of manhood. Second is to hold the kris while dancing to show the beauty of the kris. And third is the fighting scene to show the kris martial art.

Kris dance of Pattani is disappearing since on one troupe at Tolokhalo village is Yala province is still active. This is probably due to the terrorism in the south. There should be a way to preserve the kris making and kris dancing which is a very important ritual into the future.

Department	Dance	Student's signature.....	
Field of study	Thai Dance	Advisor's signature.....	
Academic year	2007		

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้ สำเร็จลงได้ด้วยความอนุเคราะห์อย่างยิ่งจากบุคคลหลายท่าน อาทิ ศาสตราจารย์กิตติคุณ ดร.สุรพล วิรุฬห์รักษ์ อาจารย์ดร.อนุกุล โรจนสุขสมบูรณ์รอง ศาสตราจารย์อมรา กล้าเจริญ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.สวภา เวชสุรักษ์ อาจารย์ที่ปรึกษา วิทยานิพนธ์ ที่ได้กรุณาสละเวลาอันมีค่าให้ความช่วยเหลือ อย่างดียิ่งในการให้คำแนะนำ ข้อคิดเห็นในการทำวิทยานิพนธ์ และแก้ไขข้อบกพร่องต่างๆ ด้วยความเอาใจใส่ด้วยดีตลอดมา

นอกจากนี้ขอขอบพระคุณอาจารย์อัมพร ศรีประสิทธิ์ อาจารย์สมโภชน์ เกตุแก้วและ เจ้าหน้าที่ โครงการจัดตั้งศูนย์ส่งเสริมศิลปะและวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขต หาดใหญ่ ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล สถานที่ในการเรียนการสอนและสถานที่ในการทำงาน สถานที่สงเคราะห์เด็กกำพร้าปิดตานี้เอื้อเพื่อสถานที่ในการถ่ายภาพ Nusbee Antique อาจารย์อาทร เบญจสมัย อาจารย์อภิชาติ คัญทะชา เอื้อเพื่อภาพกริชโบราณ อาจารย์ธรรมนิตย์ นิคมรัตน์ อาจารย์ ละมัย ศรีรักษา ครอบครวับางโรย ครอบครวักลิพันธุ์ ทศนียา วิศพันธุ์ จิราพรณ เอี่ยมแก้ว ศราวุธ จันทระจำ ว่าที่ร้อยตรีสรายุทธ อ่องแสงคุณ นิสิตรุ่นที่15 และอีกหลายท่านที่มีได้กล่าวนามที่ได้ให้ความอนุเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนให้กำลังใจและความร่วมมือในการช่วยเหลือด้วยดีเสมอมา ทำให้ผู้วิจัยรู้สึกเป็นพระคุณอย่างสูงจึงใคร่ขอขอบพระคุณทุกท่านมา ณ โอกาสนี้

อนึ่ง หากวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นประโยชน์เพียงเล็กน้อยต่อการศึกษา ผู้วิจัยขออุทิศ ความดีให้แก่พระคุณของครูบาอาจารย์ บิดามารดาที่ได้อบรมสั่งสอน และทุกท่านที่เป็นกำลังใจ ให้ความสำเร็จใจให้วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จ

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญภาพ.....	ฅ
บทที่	
1. บทนำ.....	1
ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา.....	1
วัตถุประสงค์ของการวิจัย.....	8
ขอบเขตของการวิจัย.....	8
คำจำกัดความที่ใช้ในการวิจัย.....	8
ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	9
วิธีดำเนินการวิจัย.....	9
2. ความเป็นมาของการรำกริชปัตตานี.....	11
สภาพแวดล้อมทั่วไปของจังหวัดปัตตานี.....	12
ความเป็นมาของการรำกริชปัตตานี.....	15
ครูผู้สืบทอดการแสดงรำกริชปัตตานี.....	28
วิถีความเชื่อที่ปรากฏในจังหวัดปัตตานี.....	37
ศาสนาในปัตตานี.....	39
การแสดงของชาวไทยมุสลิม.....	44
สรุป.....	48
3. องค์ประกอบของการรำกริชปัตตานี.....	51
ผู้แสดง.....	51
เครื่องแต่งกาย.....	52
เครื่องดนตรี.....	61
กริช.....	69
สรุป.....	77

4.	วิเคราะห์กระบวนการทำไร่และกลวิธีการรำกรีขปัดตानी.....	78
	โครงสร้างของกระบวนการทำทางในการรำกรีขปัดตानी.....	78
	กลวิธีการฝึกรำกรีขปัดตानी.....	86
	ลักษณะท่าทางในการรำกรีขปัดตानी.....	87
	สรุป.....	146
5.	บทสรุปและข้อเสนอแนะ.....	155
	รายการอ้างอิง.....	160
	ภาคผนวก.....	162
	ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์.....	182

สารบัญภาพ

	หน้า
ภาพที่ 1 : ลักษณะกริชแบบบาทลี.....	17
ภาพที่ 2 : ลักษณะกริชแบบชวา.....	18
ภาพที่ 3 : ลักษณะกริชแบบคาบสมุทรตอนเหนือ.....	19
ภาพที่ 4 : ลักษณะกริชแบบบุกิส.....	20
ภาพที่ 5 : ลักษณะกริชแบบสุมาตรา.....	21
ภาพที่ 6 : ลักษณะกริชแบบปัตตานี.....	22
ภาพที่ 7 : ลักษณะกริชแบบซุนดา.....	23
ภาพที่ 8 : ลักษณะฝักกริช.....	24
ภาพที่ 9 : ลักษณะปากฝัก.....	25
ภาพที่ 10 : ลักษณะแท่งฝัก.....	25
ภาพที่ 11 : ลักษณะก้านฝัก.....	26
ภาพที่ 12 : ครุฑพิฆะลี อะตะนู.....	30
ภาพที่ 13 : พระประธานอุโบสถวัดศรีกมุณีพุทธวาส.....	40
ภาพที่ 14 : พระพุทธรูปปั้นทรงเครื่องโนรา.....	41
ภาพที่ 15 : มัสยิดกลางจังหวัดปัตตานี.....	42
ภาพที่ 16 : มัสยิดตะโละมาเนาะ.....	43
ภาพที่ 17 : การแสดงร้องเง็ง.....	44
ภาพที่ 18 : เครื่องดนตรีประกอบการแสดง.....	45
ภาพที่ 19 : การแสดงซั้มเป็ง.....	47
ภาพที่ 20 : ลักษณะแต่งกายรำกริชปัตตานี.....	53
ภาพที่ 21 : ลักษณะแต่งกายรำกริชปัตตานี.....	54
ภาพที่ 22 : ลักษณะแต่งกายรำกริชปัตตานี.....	55
ภาพที่ 23 : ผ้าคลุมสะ โปก.....	56
ภาพที่ 24 : ผ้าผูกสะเฮว.....	57
ภาพที่ 25 : ผ้าโปกหัว.....	58
ภาพที่ 26 : เสื้อแขนยาว.....	59
ภาพที่ 27 : กางเกงเล.....	60

ภาพที่ 28 : ลักษณะกลองมลายู.....	62
ภาพที่ 29 : ลักษณะการตีกลอง.....	63
ภาพที่ 30 : ลักษณะการตีกลอง.....	64
ภาพที่ 31 : กริชแบบหัวนกฟังกะ.....	69
ภาพที่ 32 : กริชแบบหัวนกฟังกะ.....	70
ภาพที่ 33 : กริชแบบหัวนกฟังกะ.....	71
ภาพที่ 34 : กริชแบบนูกิส.....	73
ภาพที่ 35 : กริชแบบนูกิส.....	74
ภาพที่ 36 : กริชคดและฝัก.....	75
ภาพที่ 37 : กริชใบปรีอและฝัก.....	76
ภาพที่ 38 : ทำเตรียมพร้อม.....	88
ภาพที่ 39 : ทำถอยหลังปีกหลัก.....	89
ภาพที่ 40 : ทำรุกขวา.....	90
ภาพที่ 41 : ทำรุกซ้าย.....	91
ภาพที่ 42 : ทำหมุนคลื่น.....	92
ภาพที่ 43 : ทำหมุนคลื่น.....	93
ภาพที่ 44 : ทำม้วนคลื่น.....	94
ภาพที่ 45 : ทำดึงพลัง.....	95
ภาพที่ 46 : ทำรวมพลัง.....	96
ภาพที่ 47 : ทำดึงพลัง.....	97
ภาพที่ 48 : ทำเตรียมทุ่มพลัง.....	98
ภาพที่ 49 : ทำทุ่มพลัง.....	99
ภาพที่ 50 : ทำถอยหลังปีกหลัก.....	100
ภาพที่ 51 : ทำคู่ชั้นเชิง.....	101
ภาพที่ 52 : ทำคู่ชั้นเชิง.....	102
ภาพที่ 53 : ทำรุกขวา.....	103
ภาพที่ 54 : ทำหมุนคลื่น.....	104
ภาพที่ 55 : ทำจบ (การแสดงช่วงที่1).....	105

ภาพที่ 56 : ทำคิ่งพลึง.....	106
ภาพที่ 57 : ทำรวมพลึง.....	107
ภาพที่ 58 : ทำรวมพลึง.....	108
ภาพที่ 59 : ทำส่งพลึง (รวมประจุกถื่นเข้าด้วยกัน).....	109
ภาพที่ 60 : ทำเตรียมทุ่มพลึง.....	110
ภาพที่ 61 : ทำทุ่มพลึง.....	111
ภาพที่ 62 : ทำถอยหลังปีกหลัก.....	112
ภาพที่ 63 : ทำเก็บอาวุธกริช.....	113
ภาพที่ 64 : ทำรุกขวา.....	114
ภาพที่ 65 : ทำหมุนถื่น.....	115
ภาพที่ 66 : ทำจบ (การแสดงช่วงที่2).....	116
ภาพที่ 67 : กระบวนท่าเจ็ดดาว (ผนีกกำลังภายใน).....	117
ภาพที่ 68 : ทำถอยหลังปีกหลัก.....	118
ภาพที่ 69 : ทำรุกขวา.....	119
ภาพที่ 70 : ทำหมุนถื่น.....	120
ภาพที่ 71 : ทำหมุนถื่น.....	121
ภาพที่ 72 : ทำม้วนถื่น.....	122
ภาพที่ 73 : ทำคิ่งพลึง.....	123
ภาพที่ 74 : ทำรวมพลึง.....	124
ภาพที่ 75 : ทำส่งพลึง.....	125
ภาพที่ 76 : ทำเตรียมทุ่ม.....	126
ภาพที่ 77 : ทำทุ่มพลึง.....	127
ภาพที่ 78 : ทำถอยหลังปีกหลัก.....	128
ภาพที่ 79 : ทำเก็บอาวุธกริช.....	129
ภาพที่ 80 : ทำคูชั้นเชิง.....	130
ภาพที่ 81 : ทำรุกขวา.....	131
ภาพที่ 82 : ทำคูชั้นเชิง.....	132
ภาพที่ 83 : ทำหมุนถื่น.....	133

ภาพที่ 84 : ทำจบ (การแสดงช่วงที่3).....	134
ภาพที่ 85 : ทำسلام.....	135
ภาพที่ 86 : ถอยหลังปีกหลัก.....	136
ภาพที่ 87 : ส่งหมัด.....	137
ภาพที่ 88 : เตรียมทุ่ม.....	138
ภาพที่ 89 : ทุ่มพลัง.....	139
ภาพที่ 90 : เก็บกริช.....	140
ภาพที่ 91 : จู๋โจม.....	141
ภาพที่ 92 : จู๋โจม.....	142
ภาพที่ 93 : จู๋โจม.....	143
ภาพที่ 94 : จู๋โจม.....	144
ภาพที่ 95 : ทำسلام(ทำให้ความเคารพ).....	145